

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokausztról

Nógrádi Gergely, MA

Az elveszített I. világháború után többé nem volt fontos a zsidók asszimilációja, sőt éppen ellenkezőleg: egyre nagyobb teret nyertek a nacionalista és antiszemita ideológiák.¹ Egy csapásra feledésbe merült, hogy az 1867-es kiegyezés után milyen meghatározó szerepet játszott az ország fejlődésében a zsidó származású városi értelmiség szellemi teljesítménye: az I. világháború után megerősödő nacionalizmus szétzúzta a századforduló évtizedeinek progresszív modernista szellemét. Fellángoltak a mindig is a felszín alatt lappangó társadalmi csoportellentétek, és a húszas évek politikai korifeusai készséggel nyúltak vissza Istóczyék – 1886-ra anyagi források híján elerőtlenedett – politikai antiszemitizmusához.

Bár már a II. világháború korai szakaszában is tízezres nagyságrendben történtek zsidógyilkosságok, nagytömegű deportálására csak 1944-ben, a német megszállást követően került sor. Május 15. és július 9. között 147 vonatszerelvénnel összesen 437.402 zsidót szállítottak el Magyarországról.² (Több tízezer áldozat nem zsidóként lelte halálát: az 1941-es népszámláláskori 861.000 zsidó közül százezer csak származását tekintve volt zsidó, valójában a népszámláláskor már valamely keresztény felekezethez tartozónak vallotta magát.)

A Holokauszttól elszenvedett zsidóság számára már sem az emancipáció, sem az asszimiláció kérdése nem létezik. A háború után szárnyra kapó kommunizmus idején már nem az autonómia megtartása vagy az erősödés a tét, pusztán a túlélés, a megmaradás. Legfőbb identitás-markerré az átélt világháborús borzalmak lépnek elő (ezt illeti később erős kritikával a Sorbonne történészprofesszora, Esther Benbassa).

Hivatalos adatok szerint 1949-ben 133.861 fő volt a magyarországi zsidóság létszáma. Többségében Budapestre koncentrálódott a zsidóság, a vidéki hitközségek nagy része megszűnt. A vidéki zsidóság 90%-ának kiirtásával a korábbi 183 hitközségből csupán 104 maradt meg vagy alakult újjá.

¹ Tévedés azt gondolni, hogy a nyílt antiszemita közhangulat Magyarországon a Tanácsköztársaság bukása után alakult ki. Ez a fajta gondolkodásmód már 1917-től kezdve kifejezésre jutott, sőt a numerus clausus ötlete is felvetődött 1917-ben (lásd itt: Jászi Oszkár: Magyar kálvária, Magyar feltámadás).

² A holokausztról minden tizedik, a legnagyobb náci megsemmisítő tábor, Auschwitz-Birkenau minden harmadik áldozata magyar volt.

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

A magyar történelem legsötétebb korszakának elmúltával sokan azt hitték, tiszta lappal kezdenek újra egy egészségesebb társadalom felépítését. S valóban, a Kiegyezést megelőző és követő évtizedeket leszámítva a társadalmi feltételek látszólag talán sosem voltak alkalmasabbak a zsidó-magyar érdekközösség³ legitimációjára.

A haláltáborokból hazaérkezők megváltozott életkörülményeit különböző karitatív szervezetek igyekeztek konszolidálni, 1945 szeptemberéig 74.657 visszatérő zsidót regisztráltak a hivatalok. (A háborút Magyarországon és idegenben túlélők közül több mint ötvenezen a kivándorlás mellett döntöttek.)

Ugyanakkor jelentős antiszemita hullám fogadta a túlélőket. Egyrészt az új tulajdonosok nem akarták visszaadni a zsidóktól elrabolt javakat. Másrészt a zsidóság másként tekintett a szovjet hadsereg bevonulására és Magyarországon állomásozására, mint a honpolgárok jelentős része. Az ellentétes reflexiórendszer egyik pontján az orosz katonákat felszabadítóknak és a törvényes rend őreinek tekintő zsidók álltak, a másikon az ugyanezt a kontingenst megszálló ellenségként kezelő nem zsidók. Ez természetesen tovább mélyítette a sokévtizedes ellentétet, és a másfél évvel Auschwitz után fellángoló antiszemita atrocitások⁴ megerősítették a zsidóság abbéli meggyőződését, miszerint egy idegen felügyelőhatalom híján ismét tragédiába fordulhatna a sorsuk.

Kutatásaim alapján egyértelműen leszögezhető: a megtépzott zsidóság három fatális tragédiája a közösség nemi arányainak drámai megváltozása, generációs jellemzőinek katasztrófális átformálódása, illetve a kiirthatatlannak tűnő antiszemitizmus volt.

A nemi arányok felborultak; a háború után a hajadon vagy özvegy nőknek tapasztalniuk kellett, hogy ijesztően kevés zsidó férfi maradt életben. 1945 után 1000 férfire 1576 nő jutott

³ A rendkívül találó kifejezést Randolph L. Braham vezette be a köztudatba.

⁴ 1946 májusában Kunmadarason a feldühödött, több száz fős tömeg megtámadta a helyi zsidókat. Két embert az otthonában, egyet menekülés közben gyilkoltak meg. Miskolcon 1946 júliusában-augusztusában két zsidó embert gyilkolt meg a lincselő tömeg.

Néhány gondolat a felfedezettlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

Budapesten (vidéken ennél sokkal rosszabb az arány). A korábban házas asszonyok 41%-a megözvegyült a Holokauszt miatt.

Az ifjúság problémájának megoldása egyenlő volt a zsidóság fennmaradásának problémájával. A Holokauszt a 14-22 éves korosztály felét elpusztította.⁵ A magyar zsidó ifjúság (0-18 év) háromnegyedét kiirtották. A tíz éven aluli gyermekek közül országos viszonylatban 83,2%, vidéki viszonylatban 93,4% nem érte meg a felszabadulást.⁶

Mіндеzen okok és a lappangó antiszemitizmus odavezettek, hogy az 1950-re egységesedő magyarországi zsidóság a legteljesebb mértékben beállt a kommunista hatalom mögé. Nem lehetett más stratégia a túlélésre, mint annak a hatalomnak az elfogadása és támogatása, amely védelmet jelenthetett egy kisebbség számára.

Mindez azonban nem változtatott a tényen, miszerint a túlélők többségének a lelke beteg volt. A közösség vezetői jó ideig hiába keresték a gyógyulás, a zsidóság lelki megerősödésének eszközeit. A háború utáni első években úgy hitték, a cionizmus gondolata alakítja majd ki az új, egészséges, öntudatos és persze vallásos zsidó életszemléletet. Ám ahogy a cionizmus egyre kegyvesztettebbé vált a politikai hatalom részéről, úgy lépett be helyére a vallásosság. „Tanuljunk meg újra imádkozni!” – adta ki az utasítást a közösségi vezetés, arra célozva, hogy csakis az ősi imádság segíthet a zsidóság újjászületésében. A negyvenes évek végére tehát különösen nagy hangsúlyt kapott a héber nyelv terjesztése, a hittel és a hagyományok újraélesztésével való zsidóvá nevelés, a zsidó műveltség propagálása, egyáltalán, minden olyan mód, amellyel zsidó élményt és ideált nyerhettek a megtépázott lelkek.

E „terápia” alappillére nem lehetett más, mint a hitéleti vezetők, így a kántorok működése.

⁵ Volt olyan magyar város, amelybe egyetlen gyermek se tért vissza a deportálásból: az 1944 júniusában elhurcolt sok száz egri gyermek után csak egy emlékmű maradt az egykor zajos iskolaudvaron...

⁶ Nyilvánvalóan a fiatalság számának drámai megcsappanása következtében a munkaképesség és a keresőképesség jelentős hiánya rendkívül hátrányosan befolyásolta a zsidóság anyagi helyzetét. Az Országos Zsidó Segítő Bizottság korabeli dokumentumai alapján 1948-ban Budapest zsidó lakosságának több mint a fele (ötvenezer fő) segélyre szorult, és a negyvenezres vidéki lakosság esetében is hasonló a helyzet.

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

Mindazok, akik túléltek a nem sokkal korábbi genocídiumot, a háború után a közösségi „újraélesztés” célszemélyeivé léptek elő. A hitéleti funkcionáriusok már 1945 tavaszán igyekeztek megértetni a közösségükhöz tartozókkal és mindenki mással is, aki potenciális templombajárónak volt tekinthető, hogy a zsidó egyén léte szorosan összefügg a zsidóság közös sorsával. *Al tifros min hacibur!*⁷ (Nem különülhetsz el a közösségtől!) – hangzik a misnai alapelv, amely kitétel – a közösségi élet szervezésénél és az intézményfejlesztéseknél is karakteresebben elvárt – princípium az istenszolgálati megnyilvánulások szempontjából.

A Teremtő nélkül nem gyógyulhat meg a lélek, imádkozás nélkül pedig sem sorsunk megpecsételődését nem tudjuk befolyásolni, sem a Holokausztban elégett mártírok „síron túli tekintetét” nem tudjuk elviselni – voltaképp ez volt a vallási vezetők üzenete a zsidóságtól elfordulni kész, csalódott és hitevesztett tömegek számára.

Korszak-meghatározás nélkül kijelenthető, hogy mindig a hagyomány és az adott kor körülményeinek figyelembe vételéből jön létre az a szintézis, amely a kántort feladata magaslatára emeli. A poszt-holokauszt éra kántorától sokkal inkább azt várták, hogy mentálisan gyógyítsa a közelmúltban szerzett lelki sérüléseket, mintsem hogy hibátlanul imádkozzon.

A kvalitásos házzánok felismerték, hogy ehhez az együttes imádkozáson és az énekesi képesség „terápiás” szerepén, hatásán túl a személyes kisugárzáson, a kapcsolatok emocionális intenzitásán keresztül vezet az út.

A kántori lét 24 órás szolgálattá nőtt, folytonos készenléttel. A házzán részt vállalt a hívők gondjainak megoldásában, miközben tapasztalnia kellett, hogy a zsinagógai lét sokkal több lett a zsidók számára a puszta együttes imádkozásnál. A háború utáni első hónapok trauma-feloldása és a gyászmunka elvégzése után hitközséghez tartozni egyfajta elégtételt jelentett az elszenvedett szörnyűségekért, ugyanakkor biztonságérzetet is nyújtott a Soát átélteknek.

A világháború után a zsidók fő, sőt, talán nem túlzás kimondani, egyetlen rendszeres találkozóhelye a zsinagóga maradt, ahol a közös emlékek mellett a rítusok kovácsolták őket közösséggé. Ezzel kapcsolatban pontosan fogalmaz a fejlesztőpszichológia egyik kiválósága, a közel ötven szakkönyvet publikáló Diane Tickton Schuster: „...Jewish community had been

⁷ Ávot 2:5

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

a positive force throughout their lives, and they recalled consistently feeling ‘at home’ with other Jews...”⁸ A zsinagógai lét megnyugvást adhatott a felzaklatott lelkű zsidóknak. Még a hitükben megrendültek is közelebb érezték magukat Istenhez, ha beléptek a templomba. Ahogy Martin Buber, az egzisztencialista filozófus fogalmaz: „For when man learns to love God, he senses an actuality which rises above the idea...”⁹

A szétszóratásban élő zsidóság számának tragikus megcsappanásával még a korábbihoz képest is felértékelődött a házzán szerepe. Születésüktől a halálukig kísérték az embereket, beláttak a házak teteje alá. Ott voltak az újszülöttek bölcsőjénél, esküvőket és temetéseket celebráltak. Felkutatták, kinek mire van szüksége: meleg szóra, baráti segítségre, anyagi támogatásra. Ám, paradox módon, valójában épp az Európa keleti felén tevékenykedő házzánok működtek tisztességes anyagi és erkölcsi elismerés hiányában. Legjobbjaik felbecsülhetetlen kultúraközvetítői és közösségszervezői szerepet játszottak a lokális zsidóságon belül, illetve a zsidóság és az adott ország többsége között, ám ez se társadalmi, sem anyagi elismertségükből nem tükröződött.

A háború utáni évtizedekben működő kántorok igen szerény bérezési szisztéma szerint kaptak juttatást, sokuknak civil foglalkozásuk is volt az előénekesi hivatás mellett, s csak a hatvanas évek második felétől engedhették meg maguknak azt a luxust, hogy a – magasnak változatlanul nem mondható – kántori fizetésükből éljenek.

Ugyanakkor a poszt-Holokauszt éra kántorainak természetesen saját lelki erejükkel, életvezetésükkel is példát kellett mutatniuk. Ahogy Bradley Shavit Artson rabbi fogalmaz Gift of Soul, Gift of Wisdom című kötetének ötödik fejezetében (Can Anyone Be a Mentor?): „...people need to see living examples of others who are one or two steps farther down the spiritual road... Mentors offer that living example.”¹⁰

Mentálisan és intellektuálisan is fel kellett nőniük a vallás „újraélesztésének” és fenntartásának emberpróbáló feladatához. A közösségtudat erősítését különféle, a kántorok által (is) generált pluszélmények segítették. A házzánok oroszlánrészt vállaltak a hitközségi újságok szerkesztésében (az olvasás, az információszerzés élménye!), a hitközségi vacsorák

⁸ Jewish Lives, Jewish Learning – Adult Jewish Learning in Theory and Practice p. 19

⁹ Malcolm L. Diamond: Martin Buber: Jewish Existentialist p. 45

¹⁰ p. 82

Néhány gondolat a felfedezettlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

megszervezésében (a közös étkezés rituáléjának és a kulináris élvezetek élménye!), kisebb koncertek elővezetésében (zenei élmény!), esetleg kirándulások, előadások szervezésében (közösségi kulturális élmények!) A közösségszervezés (community organizing) része volt az adatbázis-készítés is. Mivel a különböző hitéleti papírok jelentős része a háború martaléka lett, ezért újra el kellett készíteni a név és címlistákat, formanyomtatványokat, imarendeket. Ezen a téren ugyancsak oroszánrészt vállaltak a kántorok.

Mindeközben Magyarországon egyetlen intézményben, a Rabbiképző Intézetben¹¹ képeztek kántorokat. E képzés a világháború előtt erősen tudományos irányultságú volt, a háború után pedig teljességgel gyakorlatorientált képzést kaptak az ott tanulók. Számos előimádkozó lelke halálát a gázkamrákban, a háború előtt nagy nevet szerzett és a holokauszt előtt idegenbe szerződött, vagy a holokauszt során életben maradt nagy magyarországi kántorok pedig kivétel nélkül mind új hazát kerestek maguknak. Így az újrakezdés éveiben kántorhiány mutatkozott, s e hiányt igyekezett a Rabbiszeminárium rapid módon enyhíteni.¹²

A hívők és a képzett vallási funkcionáriusok számának megcsappanásával, illetve a kommunista államhatalom szekularizációs törekvéseinek nyomán elkerülhetetlen volt egyfajta „liturgiai felhígulás”. A vallási vezetés számos tekintetben elnéző volt a gyors talpraállás érdekében, s ezzel együtt természetesen a kántor szerepe is formálódott, a korigényeknek megfelelően.

Nyilvánvaló, hogy a kommunista éra zsidósága képtelen volt megfelelni a vallási előírásoknak. Az ötvenes évek hidegháborús környezete felülírta a sokezeréves

¹¹ Az 1877-ben alapított, a századelőn nemzetközi híre szert tett rabbiképző intézménye 1944-ben deportálás előtti gyűjtőhelyként funkcionált (az első, 1944. március 19-én, Budapesten létrehozott lágerként 20.000 ember számára volt átmenő állomás a halál felé), majd a felszabadulást követően, 1945. március 22-én újra megnyitotta kapuit, harmincnégy hallgatóval. A bécsi, a két berlini és a boroszlói testvérintézetek megszűnésével a Bérkocsis utcai intézmény maradt Kelet-Európa egyetlen rabbiképző intézete. Ám az államilag szabályozott vallási élet megkövetelte, hogy a kommunista ideológia szellemében állítsák össze a tankövetelményt. A rabbiposztok betöltéséről is a vallási minisztérium döntött.

1999-ben, az Országos Rabbiképző Intézet átalakulásával jött létre az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem.

¹² Nemcsak előimádkozókban mutatkozott hiány, de tanároknak is. A pesti Rabbiszeminárium újjáépítésének és újraindításának vezéregyénisége (és több mint harminc évig igazgatója), Scheiber Sándor emberfeletti munkát végzett. Erre a nem mindennapi teljesítményre ő maga így emlékezett 1983. július 12-én, 70. születésnapján elmondott beszédében: „Akik nálam különbek voltak, nem jöttek vissza, vagy elhagytak. Így egy tragikus korszakban magamnak kellett újjáépíteni a Rabbiképző Intézetet...” – Scheiber Sándor könyve, p. 427

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

szabályrendszert, s az egyén életébe is beleszólt. Ám, a vallási „eltévlygések” ellenére, a zsidó kántor általános definíciója alapvetően a háború után sem változott. Zenei szakember és tanárember is volt egyben, szolgálatát részben az imádkozás tette ki (melynek sajátja volt a szólisztikus jelleg), részben a hívőközösség éneklésbe való bevonása. A kántori szolgálat legfontosabb alapköve is az ima maradt. A kántor a közösség könyörgését tolmácsolta a Teremtő felé, s ehhez az imák álltak rendelkezésére.

Ugyanakkor – bár ez nyilván egyetlen akkor funkcionáló kántorban sem tudatosodott – tény, hogy a háború előtti kántorok egészen más színvonalat képviseltek a háború utáni kántorokkal szemben, s ha nincs a Holokauszt, a háború után kántori álláshoz jutók zömének esélye se lett volna olyan karriert befutni, mint így. Ennek tudatában mégis kijelenthető, hogy az 1945 utáni huszonöt esztendő három olyan kántornagyságot is adott a magyarországi zsidóságnak, akik nem pusztán emberi, de zenei téren is kivételes eredményeket vonultattak fel. Magas szintű szakmai felkészültségük lehetővé tette kvalitásos zenei tevékenységüket, komplex művészi mivoltuk zenei alkotói és előadói képességük egyidejű alkalmazásából adódott. Saját invenciójú zenei témák, imafeldolgozások, harmonizációs improvizációk sora és elsőrendű egyéni liturgiai tematika köthető a nevükhöz, továbbá bátran kijelenthető, hogy nemzetközi összehasonlításban is megállták volna a helyüket.

E három kántor: Feleki Rezső, Stern László és Lóránd Márton.

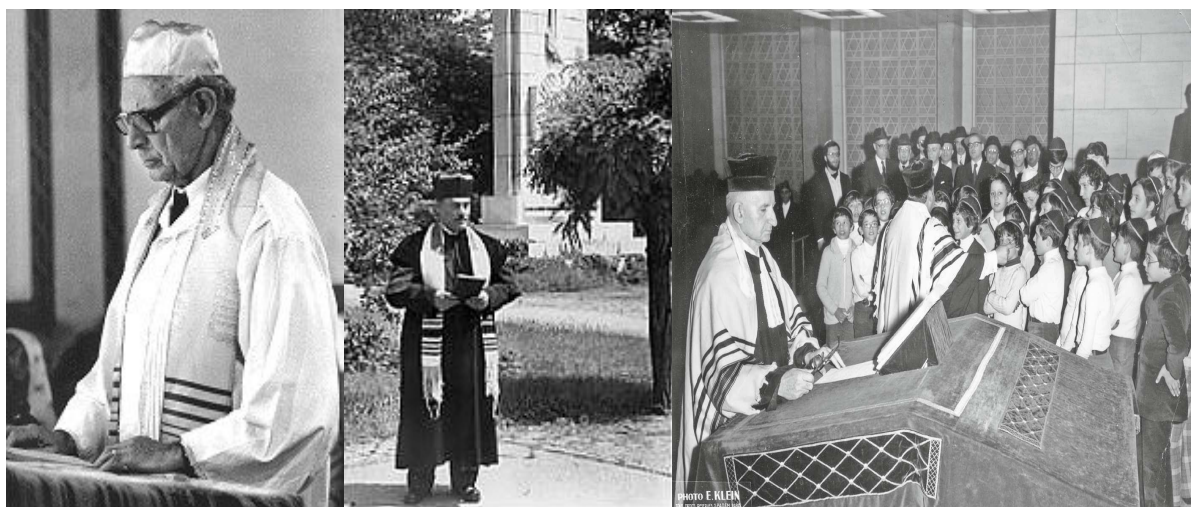
Kutatásaim alapján három fő, az imádkozáson és a vokális kvalitáson túli területet jelölhetünk meg, amelyeken létfontosságú volt működésük:

- a zsidósághoz tartozók aktivitásra ösztönzése
- a közösségen belüli szociális-interperszonális kapcsolatok koordinálása
- segítségnyújtás a háborús traumák feldolgozásában.

A Soá utáni éra magyar kántorainak esetében tehetség alatt tehát nem csupán a páratlan hanggi adottságot, a kivételes zenei érzéket vagy liturgiai felkészültséget kell értenünk. Sokkal inkább valamely ritka keverékét a karizmának, a szociális érzékenységnek és a szervezőképességnek. Ez tette őket képessé arra, hogy az alacsony bérezéssel, a kommunista szekularizációval, és a hatalom besúgóival viaskodva is, de közösséget formáljanak a megtört túlélőkből.

Néhány gondolat a felfedezettlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

FELHASZNÁLT IRODALOM

ARTSON, B. S. 2006 *Gift of Soul, Gift of Wisdom – A Spiritual Resource for Mentioning and Leadership*. Behrman House, Inc., Springfield

AUFBAU – DAS JÜDISCHE MONATSMAGAZIN Februar, 2005. 71. Jahrgang JM Jüdische Medien AG, Zürich p. 6-7.

BAUER, Y. 1988 *Present-Day Antisemitism. The Vidal Sassoon International Center for the Study of Antisemitism*. The Hebrew University of Jerusalem, Jerusalem

BENBASSA, E. 2004 *Van-e jövőjük a zsidóknak?* PolgART Kiadó, Budapest

BIBÓ, I. 1984 *Zsidókérdés Magyarországon 1944 után*. In: *Zsidókérdés – asszimiláció – antiszemitizmus. Tanulmányok a zsidókérdésről a huszadik századi Magyarországon* (szerk. Hanák Péter). Gondolat Kiadó, Budapest, pp. 135–294.

BRAHAM, R. L. 2003 *A népiértés politikája – A holokauszt Magyarországon*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest

DIAMOND, M. L. 1960 *Martin Buber: Jewish Existentialist*. Oxford University Press, New York

FRIEDMAN, E. H. 1985 *Generation to Generation – Family process in church and synagogue*. The Guilford Press, New York – London

HANÁK, P. 1983/5 *A lezáratlan per*. In: *Zsidókérdés, asszimiláció, antiszemitizmus*. Jelenkor, Pécs

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

HARASZTI, GY. 2009 *Lejtmenetben – A magyarországi zsidóság vészorszak utáni első 12 éve*. In: *Schöner Alfréd (főszerk.) – Oláh János (szerk.): Ismét választáson, avagy a magyarországi zsidóság és az '56-os forradalom*. Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, Budapest, p. 19-63

KARÁDY, V. 1984 *Szociológiai kísérlet a magyar zsidóság 1945 és 1956 közötti helyzetének elemzésére*. In: *Zsidóság az 1945 utáni Magyarországon* (szerk. Kende Péter. Magyar Füzetek, Párizs, pp. 37–180.

KÁRMÁN, GY. 2004 *A zsidó liturgikus zene*. ORZSE, Budapest

KOVÁCS, A. 1992/4 *Zsidó identitás és etnicitás. Zsidó identitásproblémák a háború utáni Magyarországon*. Világosság, Budapest pp. 280–291.

ROSENBAUM, S. 1971 *The Hazzan's Manual*. Cantors Assembly, New York

SCHEIBER, S. 1994 *Scheiber Sándor könyve – Válogatott beszédek*. Múlt és Jövő Kiadó, New York–Budapest–Jeruzsálem

SCHUSTER, D. T. 2003 *Jewish Lives, Jewish Learning – Adult Jewish Learning in Theory and Practice*. UAHC Press, New York

TEUTSCH, D. A. 2005 *Spiritual Community – The Power To Restore Hope, Commitment And Joy – Becoming a Community Leader*. Jewish Lights Publishing, Woodstock

ÚJ ÉLET 1946. január 31. – 1970. december 28. *A Magyar Zsidóság Lapja/A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja*. Budapest

YOUNG, J. E. 1988. 10. 01. *Writing and Rewriting the Holocaust. Narrative and the Consequences of Interpretation*. Jewish Literature and Culture, New York, p. 29

Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről

Nógrádi Gergely, MA

Nógrádi Gergely, MA az ELTE Bölcsészkarán szerzett MA diplomát, az ORZSE Liturgia és Kántor szakán pedig BA diplomákat. Ösztöndíjasként tanult a Jeruzsálemi Héber Egyetemen, a Liszt Ferenc Zeneakadémián, a Stuttgarti Állami Zeneakadémián, a Pécsi Jogtudományi Egyetemen. Legutóbb (a 2013-2014-es tanévben) a Potsdami Egyetem ösztöndíjasaként töltött Berlinben egy doktori évet.

Meghívott előadóként tanított az ELTE Bölcsészkarának Kulturális Menedzser szakán, a Komlói Médiainstítútnál, és a Tel-Aviv Cantorial Institute-on.

Negyven könyv szerzője, öt éve a Frankel Zsinagóga kántora.

Az ORZSE Vallástudományi Doktoriskolájának másodéves doktorandusza. Kutatási témája a zsidó kántori jelenlét a Soá utáni évtizedek Magyarországon.

Gergely Nógrádi earned his MA at the Faculty of Arts of ELTE University in Budapest and his BA in Liturgical Studies and Cantor Studies at the Hungarian Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies. He was awarded scholarships at the Hebrew University of Jerusalem, Liszt Ferenc Music Academy, the Stuttgart State Academy of Art and Design and at the Law School of the University of Pécs. He received his most recent grant in 2013-14 from the University of Potsdam, where he spent a year as a doctoral student. Nógrádi has authored 40 books and has been working as the cantor of the Frankel Synagogue in Budapest for five years. He is currently a second-year student at the Doctoral School of Religious Studies of the Hungarian Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies. His research topic is Jewish cantors' identity in post-Shoah Hungary.

ABSTRACT

The 1941 census estimated the number of Hungarian Jews at 861,000: i.e. the number of people having at least two Jewish grandparents. 255,000 Hungarian Jews survived the Holocaust: 255,000 mentally crippled, emotionally annihilated people mourning for their loved ones. Spiritual leaders, rabbis and last but not least cantors faced the enormous challenge of re-building vibrant communities from these survivors in the decades after World War II.

In the case of post-Shoah era cantor's talent does not only mean strong vocal qualities, exceptional musicality. It is more of a special blend of charisma, social sensitivity and the ability to organise. These enabled them to form a community from grieved survivors, defying communist secularisation and the informants of the regime.

Útmutatás azok számára, akik a cikket idézni kívánják:

NÓGRÁDI, Gergely 2015. Néhány gondolat a felfedezetlen magyarországi poszt-holokauszt kántorlétről. *Yerusha. Zsidóság és kulturális antropológia. Online folyóirat. 2015/1.*

url: <http://www.yerushaonline.com/content/?v=fk35tnah8>